

ЖЕНСКИ СВЕТ

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

В Л А С Н И К:
ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ:
АРКАДИЈЕ ВАРАЂАНИН.

Издази: Сваког 1. дана у месецу по ст. кал.
Претплата, рукописи и све што се тиче листа, шаље се на уредништво Нови Сад (Ujvidék).

Цена: на годину 3 круне; за Србију 3½ динара.
За све остале земље 3½ франка у злату.
Поједини бројеви 30 потура.

Научна женска удружења.

Дојакко се удруживале високе и обичне женскиње по западним и нашим крајевима у сврху добротворства или потпоре за образовање и спремање за практични живот малих и потребних својих сународника и осталих ближњих, а у најновије доба поникла је мисао међу Енглескињама, па сад и међу Немицама, да се удружују у засебна друштвена кола женскиње, које су науком и вештином одмакле испред својих обичних сестара. Прво такво удружење поникло је пре две године у Лондону међу Енглескињама, а ове се године отворило тако удружење и међу Немицама у Берлину.

4. новембра о. г. по нов. к. отворио се у Берлину такав скуп најсвечанијим начином. При отварању том учествовали су мушки и женски чланови из највиших и најотменијих кругова. Отварање је то било скопчано и са изложбом чипака, која је задивила свет врсноћом и богатством израде из те врсте. На њој су изложиле своје предмете и саме крунисане главе немачке госпоштине.

Удружење је отворила у Берлину на енглеском језику покретачица те идеје Mis Constanz Smedley, која је и оно у Лондону створила, а за њом

је говорила о значају и задатку те установе врло образована госпођа Hedviga Neul на свом матерњем немачком језику и нагласила је, да је то удружење, које они називају: *Лицејски клуб*, изазвала потреба међусобног упознавања оних женскиња из народа, које се одале научним или уметничким позивима ма које врсте: да имају ту заједничке састанке у којима ће претресати научна питања или излагати на углед рукотворе своје из једне и друге вештине, те давати тако прилике, да се ствара утакмица на пољу науке и вештине и да се отвори пут заслугама женскиња, које се одају тим позивима. У клубове те имаће приступа као гости и мушке особе од науке и вештине, а сами ти клубови биће међународног карактера, те ће на пр. онај лондонски и овај берлински стајати у међусобном додиру и примаће и износити ствари на углед од једног и другог клуба, али ће за то ипак задржати сваки клуб свој народносни карактер. Немице мисле да подигну оваке клубове по свим већим својим варошима, као подружине.

На челу берлинског клуба постављена је избором за председницу обра-

зована г-ђа Хедвига Хајел, а за пот-председницу грофица пл. Харрах. За заштитницу друштвену изабрана је румунска краљица Јелисавета (Кармен Силва у књижевности).

Мислио би човек, да је тај покрет умних и вештачких раделица још незнатан и да неће имати цели, али је пракса у Лондону за ово кратко време од две године показала, да је тај по-

крет од замашног утецаја по развитак науке и вештине, јер лондонски клуб има данас већ преко 3000 чланица и четвороспратно здање није довољно, да подмири све потребе друштвене, него мора да се проширује већ идуће године.

Кад ћемо ми Срби доспети до оваквих успеха?!

П р в а н о ћ.

О, гле како тихо и нечујно ходи
Мрак немио мени... Гле посљедна зрака
Мртвог сунца зађе... и тама се своди,
Гдје ми мајку скоро затворила рака.

Моја слатка мајка, што је сретан гледа'
Што је љубљак њежно, ко и она мене!
Прва јој је ноћца без њезиног чеда —
У пријесном гробу, гдје ко листак вене.

Ал' ја ћу га знати, моја срећо хитра,
Кад ћу мајци опет у загрљај поћи,
Тад ће исто стање дочекат и мене.

О, ти мили гробе, вјечна кућо света,
Што ми оте мајку, то највеће благо,
Како ли је њојзи без њена дјетета,
Реци, гробе, реци, моје добро драго?...

Гроб пријесни ћути, дрвеће се титра,
Не казује стање ове прве ноћи
У хладноме гробу, гдје ми мајка вене.

Јово Г. Поповић.

Г о в о р

тајника „Добротворне Задруге Српкиња у Госпићу“ г. професора-катихете **Н. Мајсторовића**, приликом прве славе друштвене о св. Петки о. год.

Доста смо се пута, браћо и сестре, пуна срца састали у овој дворани, доста смо српскијех бесједа пробесједили и православном се молитвом помолили, доста се слава наславили и наживали, — откад је овај топли нам и мили дом саграђен.

Али честитијем нашијем Српкињама није било доста. Зажељеше живо срцем а прегоше маром како умију, и основаше Добротворну Задругу Српкиња у Госпићу. Призваше јој за заштитницу свету и преподобну матер Петку и њезиној слави досадашњој придружише прославу ову данашњу, а од данас, ако Бог да, и у напријед, докле пјева Свети Ђурађ пјесму православну и докле буде имао коме пјевати је.

Прва зрака крсне свијеће, прва водица што се свети, први колач што се сијече, први пољубац мира и среће; први корак у народ којему је намијењена, ова је прва трпеза молитве и благослова, коју је задруга прострла српској браћи и сестрама, данашњим својим милим гостима: Добро нам дошли!

Ми вам се радујемо, ми вам се веселимо као браћи, што дођосте на славу сестринску, што похитасте, да најмлађе своје друштво видите, да га познате и да му честитате. Хвала вам! а мени дозволите час, два, да вас као тајник Добротворне Задруге Српкиња с њоме, вашијем данас домаћином, упознам, у кратко како је обичај.

Нећу вам је приказивати по параграфима њезинијех правила, нити је китити начином прилика свечанијех, немамо за то времена, а не осјећамо ни потребе. Задруга је наша скромна, па ћу вам је и ја приказати ријечима и начином људи скромних и обичних.

Више је већ од хиљаду година слушао народ српски Христове ријечи: Благо онима који су милостиви, јер ће и њих помиловати Бог. Кроза све то вријеме учили су свештеници народ и родитељи дјецу своју молитвице, дјела милости душевне и тјелесне. Као да видимо и слушамо гдје ситна дјеца уз луч борову, без буквара и катихизиса, за родитељем шапућу: гладна нахранити, жедна напојити, гола заођети, сужња и болна походити, путника и странца у дом примити и погостити и мртво тијело сиромаша сахранити. Па даље: грјешна на прави пут извјести, невешта подучити, ближњег добро свјетовати, тужна утјешити, зло не памтити већ добријем враћати. Па ако не можеш учинити тога ништа од своје невоље, ако си сам или сиромаш, или сужањ или болан или путник или грјешан или незналица, можеш опет за ближњег много учинити, можеш се за њ Богу помолити. А Бог каже, кад се смилујете на убога али невољна, на Ме сте се смилували.

Наук се тај слуша с кољена на кољено и народ је, наш народ, према биједи и невољи био пун и богат милосрђа. Да нам је ту црту родног карактера прећутала наша повјесница, да нам не пјевају наше пјесме осим другога и цару св. Константину, како је кушао, је ли светијем животом гријехе покајао, па саградио лучеву ћелију, затворио се у њу и запалио, па од ћелије не остало ништа до пепела а у пепелу се нашла царева рука:

Лесна му се рука посветила.
Што се цару посветила рука?

Њом је многа добра учинио:
Многе хладне јесте нахранио,
А жедне је царе напојио,
Голе, босе јесте преођео,
Надгледао ништа и убога:
За то му се посветила рука.

Да нијесмо имали ни гусала ни пјевача, казао би нам тај биљег своје нарави и сам наш народ, у којему и данас видимо, кад се загледамо, најњезжнијих управ примјера милосрђа. По оном што знамо мало је народа, који су тако примили Христову науку о милостињи и милосрђу: о задужбини, којом се души мјесто хвата, као српски народ. И да су нам прилике биле боље на огњишту старом али новом, не би српски народ чекао, да му други показују, како се и на тој њиви милосрђа треба — удруживати, да се с лакше више добра учини; и наши су стари знали, да је и танак прут у снопу јак, па су и имали различите врсти удружења, а у задрузи је народ и најновије доба дочекао.

На живоме том и развијеном милосрђу и на потреби и свијести удруживања основаше вриједне Српкиње у ово двадесет и пет година око педесет својих добротворних Задруга. На том поузданом и окушаном основу основана је и наша задруга, и зато тврдо вјерујемо, да ће и она напредовати, као установа, коју је овдјешњи српски народ требао а није је имао, најбољи нам је знак већ сам почетак: брзо, лако и са свију страна сложено оснивање њезино. Задруга не може друго пожељети него да уздржите у маху љубав према њој и у напредак: српске сиротиње и своје душе ради. На дан прве славе своје Задруга вам захваљује за помоћ досадашњу и данашњу пажњу и честитање. Од друге вам искрена хвала, али је и љепша и већа од Бога вам плаћа.

»Србин«.

Душа ме боли!

Душа ме боли, боли ме глава,
 Ал' ћути само, она ми спава.
 Шта ћете, рец'те, ви овде, људи?
 Не, не, ја не дам да с' она буди.
 И ја ћу лећи, то она мисли.
 Та она спава још увек, је-ли?
 О спавај, спавај! Ал' шта ће људи?
 Куд је носите, јесте ли луди?
 Не, не, ја не дам, она је жива,
 Легла је само да мало снива.
 Глава ме боли! Да, опет глава!
 Ћут' где је она, она не спава.
 Нема је више! Где сте је дели?
 О ја знам где си, ти спаваш, је-ли?

Гуња, 2. децембра 1905.

Ево ме, ту сам, код тебе туго,
 Да ти се тужим и шта би друго?
 Луд, веле, да сам, памети да немам,
 Што себи овде постељу спремам.
 Та ти ми спаваш и ја ћу тако,
 Та једном мора заспати свако.

Тако! Ал' Боже, где ми је глава?
 Мртва је она, она не спава.
 Гробље је ово, ах моје груди!
 Устај ми, устај, љубав те буди!

Ха, ха, ха! Лудост, боли ме глава!
 И ја ћу лећи кад она спава;
 Ал' више нећу нигда се дићи,
 Од тебе не идем, нећу отићи.

Лазар Пешић Јованов.

Њу ми траже!

Њу ми траже очи моје —
 И ено је, ено виде,
 Та смешећи, чини ми се,
 Да у сусрет мени иде.

Гуња, 2. децембра 1905.

Ал' када се из тог тргнем
 Из тог пустог само сана,
 Жалосна ми пукне јава,
 Та она је закопана.

Лазар Пешић Јованов.

Пут у Немачку.

После обављенога пута по дивној Швајцарској, који сам пут намерна засебно описати, кренемо се ја и мој муж 15. јула ове године, на пут у Немачку. Пошавши из Сомбора вечерњим влаком, стигнемо ујутру рано у Будимпешту, где се на путу упознам са матером славног нашег сликара Паје Јовановића, па у пријатном ћеретању и не осетих, да је већ свануло и да смо близу Будимпеште. Ту на станици доручкујемо а одавде даље у Беч, куда у 6 сати пред вече стигнемо. Почем нам је Беч познат, јер сваке године у повратку с пута, бавимо се у њему по неколико дана разгледајући све знаменитости у њему, отпутујемо после једнодневног одмора у Праг. Варош Праг прави веома леп утисак на човека, особито Храчџин, одакле је леп преглед на читаву варош. Црква св. Вида мора сваког задивити, која се у готском стилу обновила и толико исто дозидала, само велика грехота, што је у тако затвореном простору. Лепше би се приказала, да је то огромно зданије на отвореном месту. Враћајући се

натраг дођемо до Кинскове баште, коју је са двором заједно купила варош Праг за велику суму и то је сад као шеталиште стављено публици на расположење. У двору је смештен етнографски музеј, који бих сваком посетиоцу Прага најтоплије препоручила, да га прегледи. Ту се виде из свију чешких крајева народни типови, од воска и дрвета, ношње, обичаји, радови словенских племена, намештаји по кућама и собама и т. д. Човек се не може доста нагледати, особито везу и њиховим тако званим *клеплованим* чипкама. С похвалом морам споменути, да има једна нарочита трговина у којој се само чешки производи продају. У опште се у Прагу ради на томе, да им се туђе ништа не увлачи.

Само да споменем, како су се постарали, да им њихове чешке девојке или жене сврше курс за кување. Ту се примају сироте девојке бадава, а која није сирота, та мора плаћати и за годину дана изиће као свршена куварица. Хотелијери и друге отмене породице узимају себи за куварице

само одатле, које су потом врло добро плаћене. Тако исто је варош поклонила једну зграду, где се девојке са села примају, али само оне, које из чешких крајева долазе у службу, па да не би лутале по великој вароши тражећи себи места, то је свака од куће упућена на то девојачко скровиште, које је под надзорништвом женског друштва. Тако ту добије свака стан и исхрану за 14 дана док се не смести, наравно, да не седи ту скрштених руку, него ради све послове што се у једној кући посвршавати морају. Само ретко која остане и 8 дана, јер је велика навала на ту добру чељад и одма се приме у службу. Разуме се, да ту само Чешкиње имају приступа.

Праг ће бити у опште за коју годину једна од најмодернијих вароши, јер се местимице читави делови вароши руше, особито стари чивутски крај где се регулишу улице. Њихове богомоље и куће ако су на линији, морају се рушити. Упозорише ме на један комад, где су биле две старе куће, за које даде варош 1 милијун круна за то парче земље, а то све ради улепшања вароши. Поред Влтаве диже се читав ред најмодернијих кућа, већином у »сецесион«-ом стилу. Праг по себи има диван положај ма с које стране, а и велику будућност. Нисмо хтели ни хришћанско католичко гробље да пропустимо, а да не посетимо гробове славних људи. Као у каквом дивном парку, тако се шарени мирисаво цвеће по њему, па тек споменици! Све се надмећу који је од кога лепши. Морам споменути величанствен споменик славног вође чешког народа, др. Ригера, затим нама Србима познатог сликара, Чермака, и других великих људи. Затим одемо на евангеличко гробље, да походимо гроб и Богу се помолимо за спас душе славнога Шафарика, који је из Беча пренесен у Праг и ту сахрањен.

После пријатног бављења од неколико дана у Прагу, кренемо се у Саксонску. Пут од Аусига до Дрaжђана мора сваког задивити. Оно стење прави доломити, више пута сам се преварила па усхићено повикала моме мужу: »Види, Мито, разрушен град«, а кад приспемо ближе, а оно голо попуцано стење. Ту би најзанимљивије било пешице ићи, јер и оне куће изгледају као да су из брега изникле.

После 4 сата тог дивног путовања на Елби, по такозваној *Саксонској Швајцарској*, стигосмо сретно у Дрaжђане. Одмах на првом кораку задивили смо се величанственом изгледу жељезничке станице, која по облику своје и величини,

све остале у Немачкој надмашује. Да је нарочито за путнике врло згодно удешена станица, увериће се сваки кад будем навела, да се у њој налази свака угодност, која је странцу тако потребна. Ту вам има мењачница за новце, ту су купке топле и хладне, берберница, ресторација, пошта, па су се чак и побринули, да над сандуком где се писма бацају, стоји табла са натписом: »Упозорују се путници да не баце писма без марке и наслова,« што ми је врло годило и кажем моме мужу: »Но, расејани професоре, то се тебе тиче, не морам те ја опомињати као обично.« Кад смо изишли са станице, одмах преко улице угледамо хотел до хотела тако, да смо се лепо у хотел ушетали. Наравно, ја по обичају журим напред, да се погодим ако могу што јефтиније собу добити, али ту су утврђене цене и у свакој соби стоји цена собе. Оставимо ствари и одмах пођемо да разгледамо варош. Ја се нисам могла доста надивити чистоти и уредности једне немачке вароши. Дрaжђани већ само с тога морају се допасти, што су све улице асфалтоване и неки необичан мир и тишина по улици влада а овамо свет гамиже као мрави. По гдекојим улицама где је велик промет, стоје од плеха као неке узане корпе једно 15 метера једна од друге раздалеко. У први мах нисам знала за чега су, док нисам ближе дошла и прочитала, да се папирџи и друге непотребне ствари овамо бацају. Тако неосетно дођемо до »Цвингера«, где је назидана галерија слика. Ту су музеји, ту у близини одмах двор и католичка дворска црква у »барок«-стилу. Из двора води директан ходник у цркву и дворску ложу. У истој цркви на главном олтару је оригинална слика Рафајелово „Вазнесење Христово“. Сутра дан први ход нам је био у чувену дрaжђанску галерију слика. Ја нисам позвана, нити као женскиње имам те спреме, да критички збирку слика уметничких производа опишем, него ћу само да споменем једно, што је на мене највише неодољиво утицало, а то је оригинална Рафајелова Сикстина. Ту смо слику пола сата посматрали, особито Мадону и оне анђелчиће који наслонивши главе на ручице с погледом к небу, безазлено очицама мајку Божију посматрају, како с Христом с неба силази. Ово је нарочито дирљив призор за матер, који дубоко у срце дира. После тога одемо да видимо такозвани „*Grünes Gewölbe*“. Мислила сам, да после уживања оних дивних слика дрaжђанске галерије, неће друго бити у стању да ме одушеви, па сам чисто с неком зебњом ступила у тај „зе-

лени свод“ са предосећајем, да ћу скупо време мога кратког бављења овде продангубити. Но, како сам се љуто разочарала, видевши толико занимљивих и досад невиђених уметничких производа. Ту су вам најлепше израде од бронза првих немачких и француских уметника, особито из доба Лудвига XIV., ту вам је од слонове кости изрезана читава морска лађа са једрима и најситнијом опремом својом, наравно у малом. Али ремекте резачке уметности, то је група више од стотину с неба падајућих сићушних анђелака од слонове кости. Сад долази од кристала и ћилибара богато украшено собње и асталско посуђе. После овога дођемо у дворану где је од злата и сребра, драгим камењем искићено посуђе, и најпосле у одају где се чувају драгоцени накити краљеви и краљичини. Међу тим неоцењеним благом по вредности и по уметничкој изради, нарочито нам је пала у очи, од дражђанског златара, Динглингера, начињена светковина у двору великог Могула Делхискога, на ком су делу, као што нам чувар рече 70 раденика пуних 6 година радили. Велики Могул и његова многобројна пратња на слоновима у богатој индијској ношњи са целим блиставим сјајем и шаренилом неописано живо на гледаоце утиче. Сам тај предмет је од неисказане вредности. Ту чело рукотвора уметникова виси на зиду и Динглингерово слика. После подне одосмо на тако звану *Брилову* терасу, бившег министра грофа Брила, који је своју палату с терасом заједно поклонио вароши, одакле је диван поглед на Елбу што дели варош на двоје. Одмарајући се на клупи, договарасмо се, да правимо најближи излет у Лошвиц, село лужичких Срба и тако ујутру пре нашег одласка из немачког Флоренца, како Дражђане називају, седнемо на електрична кола а може се и лађом онамо, јер скоро свака два сата одлази и долази лађа из Лошвица. Стигавши за $\frac{3}{4}$ сата до висеће жељезнице (Schwebebahn) узмемо карте и седнемо у њу. Ово вам је као што Вук Караџић у народним причама вели: „*Ни на небу ни на земљи*“. За неколико тренутака одлетисмо на плато, где нам се указа дивна панорама и где с једним погледом створе се цели Дражђани пред нама. Таки изглед ме подсећа на *Хелбрун* код Салцбурга, кад смо се пењали на Monatsschlöschchen (некадањи летњиковац једног архиепископа), где нам се указа читав Салцбург а с друге стране брег Вацман код Берхтесгадена, као што га Баварци називају »*породица Вацман*,« а називају га зато, јер тај брег је висок 2000 метера

а на врху су шпигеви који вине испод снега, као деца поред матере и оца им.

После три дана бављења у Дражђанима, кренемо се брзим возом у Берлин.

Као нешто ново за мене, морам споменути немачке фијакере, који по такозваним »такса метеру« возе. На сваким колима има сат по коме се кочијаши равнају, колико метера кола иду, те се онолико и плаћа. Сви су фијакери једнако ливрејисани, само је та разлика, да кочијаши I. класе имају беле цилиндере а II. класе црне.

Не мислим ређати све знаменитости берлинске, што је за неколико дана бављења и немогуће, али свакако морам споменути његов »Акваријум«, у ком се виде и таки живи створови па и биљке, о којима ми ни појма немамо. Улази се као у какву пећину у којој је мрак, само су осветљена она окна иза којих се те разне морске животиње и биљке налазе. Више од два сата нам је требало док смо све разгледали. Лепота рибица и биљака на дну мора тако нас је очарала, да се нисмо лако одмицати могли. Ја морам искрено признати, да је на мене Берлин доста ладан утисак начинио. Оне јавне зграде, све већином у класичном стилу зидане, утичу озбиљно и масивно на гледаоца. Само морам приметити, да нам се досад ни у једној великој вароши није било тако лако ориентирати као у Берлину, ваљда зато, што смо ми у улици под »Липама« (Unter den Linden) у хотелу одсели, које је средиште, где се све концентрише. Ту је двор, ту су музеји, галерије слика, ту у близини и универзитет. Посматрајући споменик Хумболтов пред универзитетом, чујем српски говорити. Ја сва радосна што у туђини чујем матерински језик свој, окренем се и упозорим мога мужа на то. Два српска студента разговараху се, једно беше г. Белитарковић из Београда, младић отмених манира, по ком се видело, да је био у Паризу, јер ме је ословљавао са »*Мадам*«. После опроштаја с њима упутимо се, да разгледамо варош, и прођемо кроз знамениту Бранденбуршку капију, која је на дорским стубовима. Од ње не далеко опазимо величанствени споменик »победе« немачке (Siegessäule) са анђелом мира на њему, ту је одмах с десне стране пред дивно саграђеним парламентом Бизмарков споменик у надприродној величини. Сад нам се тек отвори необично чаробан поглед. У дугачком, недогледном реду пружају се с обе стране од белог мрамора истесани ликови немачких владалаца од најстаријих времена па до данас. Овај се ред протеже, рецимо, добрих

пола сата у дужину. Одатле стигнемо у зверињак (Thiergarten) у коме још нису дивљи зверови, јер ови се тек налазе у »Зоолошком врту«. То вам је богато снабдевена збирка разноврних животиња, какве ваљда није равне у Европи. Но, поред тога се налази у горостасној просторији удешена променада за шетање и одмор за седење. Једва нађосмо места у том мору од једно 20 хиљада људи, да се одморимо и чиме прихватимо. Три војене музике су на изменце свирале и веселиле публику најодабранијим комадима. Посматрајући тај силни интересантан женски свет, приметила сам, да су врло укусно обучене, али без икаквог луксуза и скромно очешљане. У опште ми је пало у очи, да су Берлинкиње више озбиљне и вечито у кругу своје деце. Још морам и то приметити, да нигде нисмо тако јефтино прошли као у Берлину и то у сваком погледу, особито сам се чудила јефтиноћи одећа и других ствари. Немци су у опште врло предусретљиви, само су више флегматични, особито у гостионицама где келнера и ако их по броју много има, ипак они из њиховог такта не излазе.

Четврти дан око 11 сати кренемо се за Хамбург. Предео од Берлина до Хамбурга сама је равница, могао би човек преспавати. Хамбург није важан само као једна од првих трговачких вароши у Европи, него и нарочито зато, што после Лондона има најзнаменитије трговачко пристаниште. Још већу му важност прибавља та околност што непрестано с Америком у живој вези стоји. Томе пристаништу и прве наше кораке управимо. Седнемо на лађу на којој смо се пуна два сата кроз саме улице небројених лађа возили. Стигавши до обале изиђемо у један магацин 3 километра дугачак, где се само еспап из Америке истоварива. У том магацину раде преко хиљаду радника, од којих сваки на капи има слова А. Х. Л. што значи: Америчко-Хамбуршка Линија. Ходећи кроз тај недогледни магацин, паде ми у очи читава пирамида од наслаганих једнаких сандучића. На моје питање: »Шта је у тим сандуцима?« одговори нам вођа, да су то сама црева за кобасице. Јер у Немачкој се уз пиво толико кобасица с реном поједе, да Немци немају доста црева за то, већ морају ова препарирани из Америке да донесу. Пристаниште је свет за себе, или да речем, други Хамбург на води. После разгледаног магацина седнемо у лађу и одвезосмо се до превознога пароброда, који наше исељенике у Америку носи. Чисто сам се стресла, кад сам видела одељење где

ови јадници морају да спавају. То су вам кревети од гвожђа једно на друго, као стелажи и само су толико одељени, колико се један човек провући може. Сви путници спавају на сламарицама које се изгору кад стигну у Америку а опет се у Хамбургу изгору, кад лађа с путницима из Америке овамо стигне. То се чини с тога, да се не би каква заразна болест овамо или онамо пренела. Ваздух је тако загушан био, да смо једва чекали да изађемо. На првој класи је сасвим противно од тога, ту је за сваку угодност и елеганцију постарано. И ако смо се возили два сата, док смо сва пристаништа обишли, нисмо дошли до отвореног мора. Време је тако рђаво било особито магловито, да нисмо излет на Хелголанд правили. Пошто смо сва пристаништа у накрет прошли, то се вратимо у варош да разгледамо њене знаменитости. Ту смо се уверили, да је најлепши део вароши код Биненалстера, одакле сваких 10 минута лађа у Uhlenhorst (Уленхорст) вози, особито кад се прође лађом испод Ломбардиског моста, где су поред обале дивни летњиковци с баштама поређани, а по води силни лабудови плове. Но праву чаробност добија та обала кад се у вече електрично осветли, тада је Хамбург права Венеција.

Вредно је споменути и онај део старе вароши, где су тако узане улице, да се комшије преко пута руковати могу, место калдрме је вода на којој се чамцима вози. Између Хамбурга и Алтоне је предграђе St. Pauli, ту је вечити живот, свирка, песма и играње, ту је и циркус Буш, куда смо отишли да се разонодимо.

Кад смо још остале знаменитости прегледали, кренемо се за Келн. Тај пут преко Бремена ми се најдужи учинио, тако исто равница недогледна, по гдегде гомилама се виде краве и то све беле с црним великим пегама. Ни једну чисту белу краву видели нисмо. И тако брзим возом од ујутру 9 сати до у вече 6 сати преко Бремена стигнемо у Келн. Још срећа што је била врло пријатна температура времена, више хладно него врућина, макар што су код нас доле за то време каникуле владале. Преморени од дуге возње на жељезници, стигнемо око 6 сати у вече у Келн. Још из далека указаше нам се два висока торња чувеног Келншкога Дома. Стигавши у варош одма пожуримо к њему, да га још за вида добро видимо. (Јер ја с правом могу рећи: »Време је новац«). Посматрасмо га које споља које изнутра читав сат. Не чудим се, што се та црква 600

година зидала. Истина, да је узрок био и оскудица у новцу, па се морало прекидати. Сваки део на њему је вештачки израђен, не зна човек шта пре да посматра, или те величанствене стубове изнутра или спољашност са торњевима, који изгледају да су чипке од камена, па тек дивним сликама украшени прозори (Glasmalerei) каквим се прозорима ни једна црква подичити не може. Али се и поносе Немци и називају ту катедралу узором немачке вештине зидања (deutsche Baukunst).

Сутра дан кренемо се лађом на Рајни до Мајнца. Вожња на Рајни до Бона нема ничега романтичног, тек од Бона настаје право уживање за путника, који још туда пролазио није. На крову лађином било је највише Енглеца и Енглескиња, који су сваки лепши природни појав на обалама својим фотографским апаратима снимали. Пут од Бингена до Кобленца је ванредно леп. Брегови, који су засађени виноградима, пуни су рушевина старих ритерских дворова. Учињени пажљивим од једног сапутника да долази стена *Лорелај* (што је Хајне тако дивно певао) поврвимо сви оној страни, где видесмо једну стену, која као да је из Рајне изникла а чији је врх гвозденом оградом ограђен. Пре него што смо стигли у Мајнц, прошли смо и поред густих зелених острва што се на Рајни налазе. Дошавши у Мајнц била је већ ноћ те тако ту преноћимо. Сутра дан кренемо у Стутгарт а пре њега сврнемо у купатило Баден-Баден које се по лепоти и елеганцији међу прва светска купатила уврстити може. Виле као палате, особито се величанственошћу одликује »Хотел де ла Риси.« Поглед са дворске баште је управо чаробан. Пробавивши ту до у вече кренемо се у Штутгарт. Пошто смо сутра дан разгледали ту спретну и красну варош и походили њезине несравњиве бајне перивоје отпутујемо у Минхен.

Још сам на путу слушала, како се Минхен за 10 година тако променуо, да онај који је пре у њему био, па га сад наново види, чисто га познати не може. Наравно, да то за нас важити не може, пошто ми тек сад први пут у Минхен полазимо, али да је на мене Минхен ванредан утисак учинио, то признати морам. Рекла бих да ни једна варош не носи на себи карактер *землихкајша* немачког, као овај чувени извор најбољега баварског пива, јер тако величанствену пивару, коју је сама држава о свом трошку назидала (Hofbräuhaus) не верујем, да јој у Европи друге има. Оригиналноост те пиваре опазили

смо одма, кад смо ступили у пространо двориште јој у коме место астала празна бурад стоје, са којих гости стојећи пију и једу. Све дворане тако су биле пуне и двориште као у кошници и гости се скоро сами послуживали. Ја запитам, валда је зато пуно света што је недеља, па добијем одговор, да је ту сваки дан тако. Други један чудновати појав за нас странце, беше колосална статуа Баварије. Само нисмо могли прежалити што су позоришта у то доба сва затворена била, али се већ приправљало за Вагнерова вечера (Wagnervorstellung) у Prinzegeanten-позоришту, која се при концу августа почети имала, те нам је било немогуће још две недеље чекати. Али све знаменитости минхеншке, које ја због краткоће простора овог листа наређати не могу, надмашује један вилистан, који је истина удаљен од Минхена, али који се од њега никако одвојити не може, а то је чаробни двор краља Лудвига II. на острву Кимсеу (Chiemsee). Тај двор са раскошно богатим намештајем, удешен по узору на Верзаил Лудвига XIV. спада у царство бајке »Хиљаду и једне ноћи.«

После Минхена и Кимсеа отпутујемо у купатило Гастајн (Wildbad-Gastein) чијем се дивљем романтичном изгледу довољно надивити не могосмо. Чисто нам је добро пало мало свеже природе, после оног шаренила од галерија слика и других вештина, што је у стању човечија рука да створи. Гастајн је сушта божанствена природа, као да се ова природа са вештином утркивати хтела. Шустање водопада који 60—80 метара с висине пада, па тек шетња на Шилеров вис, одакле је леп изглед у долину, не зна човек на коју страну пре да погледи. Само је врло тешко до Гастајна доћи. Ми смо се од Лендгастајна до Хофгастајна возили четир сата непрестано уз брдо и то четир јака штајерска коња су нас у каруцама вукли. У Хофгастајну нас ухвати ноћ и ту преноћимо и тек сутра дан у 5 сати ујутру кренемо се те у 6 сати стигнемо у купку Гастајн. На путу смо сретали саме Крањце и Личане раденике, који железницу граде. Један нам се потужи, како је страдао при послу у тунелу и изгубио око. Од сада ће се у Гастајн истина брже моћи путовати али путници због многих тунела неће уживати лепоте природине као они, што с колима онамо путују. Пошто се сити Гастајна нагледасмо, кренемо се кући преко Беча у наш Сомбор, куда сретно стигнемо.

У Сомбору, септембра 1905.

Катинка Калић.

Ј е с е н . . .

I.

Сухо лишће већ оставља *гране*,
Поветарац руши га, обара;
Оно тужно лети гробу *своме*,
И шуштећи, чудну песму ствара.

Чудна песма, она речи нема,
Али ипак има ко је знаде;
Срце моје исту песму пева,
Праштајућ' се од последње *наде*.

II.

Облаци црни јуре, по небу се гоне,
И јарког сунца ено, већ сакрише сјај; —
У пусти, дуги санак, сва природа тоне,
Јесен је гола прима у свој загрљај.

У мрачној соби седим, ређам слике старе,
И грлим прошлост блиску, бол ми груди тре; —
Јер среће своје гледам срушене олтаре,
И љубав моја млада где на њима мре.

На груди суза пада, кваси гробље мира,
А успомена на те златни кида *над*; —
О, како боно јеца, кида ми се лира,
А ветар *гране* ломи и њих чека пад.

III.

Тихо је и мирно, нигде гласка жива,
Јесенска је ноћца разастрла вео, —
И покрила њиме злобни свемир цео,
Да у слатком санку о блаженству снива.

Само моју душу неки терет дави,
Само моје мисли у даљину теже, —
Са мунаре близу песма се разлеже.
То побожни хоџа свог Алаха слави.

Дрхтави му гласак кроз тамнину крџи,
И губи се негде у даљини тамо;
Нас двоје се бедних зар много уздамо,
Кад ни ноћца неће мира да нам пружи.

Бос. Крупа 1905.

Анђелија.

Поуке за живот.

Удес и слободна воља.

Веровање, да на сав наш рад утичу спољашње прилике, да наша дела одређује неко неодређено »нешто«, да смо тако рећи властити робови, то душу нашу оне способљава, да се узвиси до највеће висине, те слаби наш мозак.

Али ако смо уверени о противном, онда се буди у нама осећај одговорности. Ја тврдим о себи, да сам слободан човек, јер је моја жеља, да сам слободан.

Противно мишљење тврди, нисам слободан своје воље, већ да ме спољашње прилике принуђавају, да као такав изгледам.

Дакле, ако се као роб приказујем слободним, ипак постизавам оно, на што већину људи тек гони притисак спољашних односа. Погрешка јаког, личног карактера направи рупу у најсјајнији живот једног човека, и такав претрпи много пре пораз у животу, — јер мисли, да све што ради, потиче само из консеквенције случаја, који заједно делају — него онај, који потпуно верује у властиту вољу. Воља управља светом.

У складу све наше ствари лепе изгледају, као што хармоничан човек привлачи. Само неред и неред у стварима, као и у души човека клеветају наше појаве.

Опћи лек.

Љубав је средство против свију болести, против брига, туге, невоље; ништа не може на пут стати том моћном фактору. Ко не љуби, нити може лечити, нити се може излечити. Права љубав, без самољубља и себичне цељи, доноси среће и благослова. Љубав је као сунце, које сија и греје.

Дружевност и усамљеност.

Да би потпуно сазнали нашу индивидуалну снагу потребно је, да сами останемо, да се уклонимо од света, фриволитета и неконсеквенција, те да се повучемо у област идеала. Многа дружевност превлачи вео преко човечја духа. Човек који је непрестано у друштву, никада не може познати главне стране (добра) живота, Такав већином пажњу обраћа на мале забаве, некорисна разонођења, која често његов ум, који свет посматра, одвраћају, одбијају на другу страну. Без да постанемо сурови, треба ипак (навешћавањем) нашом енергијом повремено потрести наше добре познанике и сроднике, те да се сами крећемо у божјој слободној природи. Но тиме није речено, да живот треба проводити са свим усамљено, само ћемо у часовима усамљености најбоље учити, како треба опћити са људима, како да их ценимо, пресуђујемо. Оне су мисли увек најбоље концентрисане, које се

рађају у миру и размишљању, а најпродуктивније су оне, које се рађају у усамљености, а не у ларми и вреви.

Многи бркају мишљење са муком, исто као што мисле да је наглост и брзина исто што и стварање и рад.

Само се у самоћи можемо већбати у мирном и душевном расположењу, те кад смо се увећбали у томе, онда се можемо мирно дружити у друштво других, без да се бојимо ећемо изгубити душевну равнотежу. Можемо тако далеко дотерати, да можемо мирно мислити по сред множине света и пресућивати, те никада изгубити власт над собом. Усамљеност и дружевност морају се прво употребити, да делају као што треба. А из свагдање ситуације у којој се налазимо, морамо научити, да ли ћемо остати сами или дружевни.

Сама садашњост није меродавна, али у свако доба може велике вредности имати и нас упућивати у сигурну будућност.

Са духом човечјим можемо ватру испоредити. — Ако се добро пази, онда доноси благослова и користи, али ако се остави на вољу т. ј. не пази се на њу, може уништити и опустошити.

З а д о в о љ с т в о .

Сретан је онај, који не тежи да постане бољи од другог, који је задовољан са собом и тежи да постане у себе самог савршен.

За тога сија сунце, цвати цвеће, певају тице, тај ужива сваку радост и не познаје бриге. Тај је као дете, које има сретно детинство, тај је мио сваком и његов је живот као мирни вали тихога језера.

Будући човек.

Ма чим се занимали, философијом или ексактном науком, једно је извесно, да морамо делати, радити. Морамо не само мислити, већ и радити.

Ни један дан, ни један час не би требао да оде у бесконачност, а да нисмо свету показали доказа нашег живота и рада, јер само онај живи у свету, који ствара и дела.

Само онај, који је пробио тврди зид предрасуда, сме у перивоју блажених бити и рачунати на будућност.

Где би циничар хтео да уништи подсмехом, ту поново зида стваралачки дух, где критичар добро презире као рђаво, ту поново сеје стваралачки дух, а где се песимиста тужи на празнину свога живота, гледа стваралачки дух светлим очима у прошлост и будућност.

Д у г ж и в о т .

Пре свега морамо тежити, да доживимо дубоку старост; а треба се трудити, да живимо сретно, весело и успешно. Тело одржати, коли о је год могуће, сабирати знања и искуства, докле смо год на земљи.

Виктор Хуго беше од 90 година кад је писао своје пролетње песме, које носе печат младости. Дух му беше свеж и јак као у младића и у колико се више приближавао старости у толико је више осећао извор вечите младости у својим жилама.

Сви можемо једнако постићи, ако мудро живимо, ако душевно радимо, а не забатаљујемо своје тело, ако умерено уживамо у свачему, а срце нам весело.

Литература и повесница износе нам небројено примера да људи, тек пошто су преживили младост, отпочеше живети и радити.

Chamer је у 60 годинама писао своје чувено дело »Canterbuly Tales«. Wordsnorth пак у 80 годинама своје најлепше сонете.

Херманрих, краљ источних Гота, извојевао је највећу победу у својој 100. години, а римљанин Камило беше од 80 година кад је победио Гале.

Време врло мало стари човека, бриге пак јако. Гледстон, који беше омиљен ради своје веселе природе, научио је свирати у вијолину у 70. години свога живота. Њутн, најславнији муж свога столећа, проналазио је у 85. годинама, а Гетеов велики дух, беше пред смрт тако свеж и радан, као у младо доба.

С немачког

Ђ. пл. Бота.

Д О П И С И .

Загреб. (Одступи председнице добр. задр. Сркиња у Загребу.) Још пре овогодишње главне скупштине хтела је председница, пресветла г-ђа бароница Катинка Живковић, да захвали на части. Силите су је на то разне породичне неудаће, па болест, старост и т. д. Но на свеопћу молбу склонила се опет да на свом месту остане и надаље, докле узмогне. Управо се жртвовала кад је то учинила и крај најбоље воље није могло дуго остати тако. Прилике, ради којих је

хтела поднети оставку, нису се ни мало изменуле. Под теретом истих одлучила је тврдо да одступи. Саопштила је подпредседница, да то јави управном одбору у седници, јер није ради болести могла сама особно. Управни одбор је узео са жалењем на знање оставку. Уједно је умољена г-ђа подпредседница Јелисавета Борота и одборкиња г-ђа Паулина Матијевић, да жалење управ. одбора и усмено изјаве, а уједно се најлепше захвале на десетогодишњем раду

и труду врле председнице. Оне су то учиниле и покушале су уједно и поновно да ју склоне да повуче захвалу. Но у том правцу није било могуће ништа постићи. Дана 3. (16.) ов. мј. после дужег времена дошла је у седницу и опростила се овим речима: »Има веће дуже времена, моје поштоване госпође. да нисам у Вашој средини боравила. Данас долазим да вас поздравим, но уједно да се с вама и опростим, јер сам тврдо одлучила, да положим част председнице, ове наше славне добротворне задруге, којој ја већ близу десет година председавам. На части и поверењу, које ми је поклоњено, захваљујем лепо. Жао ми је, што мора тако да буде, али моје поремећено здравље и околности силе ме, да тај корак морам да учиним. Тврдо сам међутим уверена да ће ова установа под рукама штованих госпођа: подпредседнице, благајкиње, тајника и целог управног одбора и надаље напредовати и цвати на понос и корист нашег Српства. Моје топле жеље пратио божји благослов!«

Захвала председнице морала се примити и ако тешка срца, пошто су сви кораци — који су дотле подузимати, да председница и надаље остане на свом положају — били без сваког успеха. На труду, раду, заузимању и љубави изразио јој је управни одбор хвалу и признање.

Г-ђа подпредседница Јелисавета Борота предложила, да се у записник унесе овај закључак, који је једнодушно и једногласно усвојен: »Наша задруга, наш управни одбор, искрено и живо жали, што одступа пресветла госпођа са председничког места, и из дна душе благодари многозаслужној госпођи за десетгодишњу бригу и труд на којој ће сузна ока до века благосиљати добротворку своју сиротиња без разлике сталиша и доба, штоно ју је управо материнска љубав пресветле госпође у тешким данима и часовима охрабрити, утешити и потпомоћи изволела.

Господ с небеса нека обилном милости својом награди племенити и красни рад и нека њој — а и целој својти њезиној — подари дуг и ведар век!«

Уједно је једногласно управни одбор изабрао бившу председницу за почасну председницу задружну о чему ју је известио овим писмом:

Пресветла Госпођо!

Потписаној задрузи част је овим извести Вас, да Вас је управни одбор наш у седници својој, одржаној 10. (23.) ов. м. изабрао једногласно и једнодушно за своју почасну председницу.

Управни одбор учинио је то из чисте љубави и оданости према Вама и ради неизмерних заслуга Ваших за ову задругу. Он се тврдо нада, да ћете у неизмерној добротности својој хтети примити част, коју Вам одаје за заслуге Ваше, те и надаље бдити над радом ове задруге, да јој рад буде и одсад у свему узоран и одличан, као што је и досада био под мудрим водством Вашим.»

Управни одбор учинио је то са уверењем да ће и скупштина овај избор са највећим одушевљењем одобрити и примити.

Из свега овог наведеног види се колико је заслужна и поштована наша врла председница. Њезино мудро водство, њезин неуморни и пожртвовни труд и рад око напретка и развића ове задруге учинио је, те се она слободно може да успореди у свему са најпрвим и најстаријим доброт. задругама нашим. Зато у нашој задрузи као и у срп. дев. интернату — тој најлепшој тековини наше задруге — име наше бивше дичне председнице спомињаће се вазда са највећом љубави и поштовањем.

А чисте сузе српске сиротиње, које покреће осећај најтоплије захвалности, нека крунишу и награде сва добра дела њезина.

Познавајући добро и племенито срце наше бивше председнице, пуно топле љубави према нашој сиротињи, уверени смо, да ће то срце и надаље остати јака веза с нашом добротворном задругом. У то име поздрављамо ју као нашу почасну председницу и из све душе кличемо: Живила! М.

Мај је био... да л' се сећаш?

Ено цвећа... ја га чувам!
И ма да је растргано —
Надгледа га, залева га
Око моје расплакано.

Свака реч је поникнула
Из дубине срца мога
Од тебе ме раставити
Може само воља — Бога!

Ох! где не бих веровала,
Кад те љубљех силно, жарко —
И у твоме лику гледах
Сјајно, топло, сунце јарко!

Мај је био... да л' се сећаш!?
Кад га твоја рука даде
Велећи ми: »Прими ово
И ту стави веру, наде!

Ја од тебе не знам даље,
И на земљи силе није
— Да ту моју веру сломи' —
Умрети ћу рађе прије«.

Ал ти сада другче снујеш,
Другу љубав, веру, наде,
А у моме бледом лику
Трага старе још имаде.

Никад, никад, чиста моја
Угинути љубав неће,
Место тебе његоваћу — —
Растргано наше цвеће...

Драг. Лончар-Трбојевић.

ЛИСТАК.

Милосрђе.

— Божићна приповетка. —

С... умировљени судач краљ. курије, пажљиво је корачао горе на

горњи спрат. На савијутку степеница мало застане да отресе пепео од цигаре, и чује у оближњој собици неки жесток мушки говор, који кад и кад прекидаше неки плачевни женски глас.

Он — који је тридесет година као судач проучавао истину и правду — наравно, да је застао и ослушкивао да чује, о чему се то двоје препиру и на чијој је страни истина.

— Драга моја! — чуо се мушки глас — ја не могу издржавати једну сироту кућу и ја вам не могу ништа помоћи, што сте ви удовица с децом. Ако станарину до првог јануара не исплатите, ја ћу вам ваше прџије на сокак избацити.

Таки је разумео господин судач, да овде домаћин и газда хоће да егзеквира и, да је правда на његовој страни, јер дужник мора платити, то ће сваки судач тако пресудити.

Још је чуо неколико речи господаревих како се тужи, да је велика пореза, много плаћа на кућу и т. д. напослетку врата се затворе и сцена беше готова.

Али није! Судач се у ходу сукоби са једном постаријом женскињом, која иђаше и јадиковаше:

— Боже, не остављај ме! шта ће бити од моје сирочади? како ће дочекати Божић, тај велики празник?

То је била она жена, удовица, с троје деце, која је становала у истој кући, у једној малој и уској собици, коју је он већ познавао.

Непријатно се осећао, кад је угледао ову уплакану жену, као што се сваки од нас непријатно осећа, када се у коштац ухвате памет и срце. Но, код њега је брзо памет победила, јер му глава беше пуна силних и многих законских параграфа.

Али, зашт' да се он бори са невољом једне сироте удовице? Шта се њега тиче њена невоља?

У оваким мислима приспе у свој стан. Седне на диван и у пола изгорену цигару, која му је досада увек пријала, баци на запали другу. Сети се, да ће сутра бити бадње-вече, што код њега није ништа чинило, јер њему беше један дан као и други. Он божићне радости, које уживају породични људи, није осећао, јер бејаше нежењен, самац.

Давно је било то, када је и он спадао међу оне, који жељно и весело очекиваху Божић, дан радости, јер, не узевши за жену своју изабраницу, предао се само звању своме и жпвео је само за себе. Па и сад проводи своје старе дане усамљен, бринећи се једино само за себе. Једина му је брига била: да се добро наједе и напије, како би своје здравље што боље одржао за још које време.

Тако је мислио, па онда и проговорио: А шта ме се тиче сирота удовица и њена нејака сирочад?

Но гле! Она фина цигара, која му је до сад јело заслађивала, не прија му данас; све му излази пред очи она плачна сирота удовица.

Поново баци цигару и у том се сети, да би цена ове две бачене цигаре била доста за лебац оној удовици, да одржи своју децу за један дан.

Љутито се маши једне књиге, да читањем растера ове несносне мисли.

Али сâм себи не могаше бити судица, ове га мисли цело после подне гонише и не дадоше му мира ни покоја. По вечери, сав узбуђен, оде да се шета. Али и овде беше нембран, јер се шетао испред лепо намештених излога за божићне поклоне. И кад виде како силни купци навалише у ове трговине, обузе га неко нерасположење, које досад није опажао на себи. Осећаше, да му је срце празно а живот пуст.

Застане код једног излога и гледао је оне силне играчке и поклоне божићне, те се одједном сети своје младости, осети и виде, да му је цео живот без икакве радости прохујао.

Зловољан пође кући, без да је по своме обичају отишао у кафану. Сав малаксао оде по степеницама и чисто се бојао, да ће се поново састати са плачном удовицом.

Из оне мале кухиње сироте удовице светлцуло је божићно кандило кроз беле и мале завесе. Неки га нагон одвуче прозору. У ноћној тишини зачује молећи глас малог синчића сироте удовице, који стојећи поред старог и трошног креветца свог, клечећи и скрштених руку овако се молио Богу: „Боже благи, Исусе слатки! донеси нашој матери мало новаца, да купи хлеба мојој малој сестрици. Пошљи нам с неба нашег оца, да нас утеши и да нам помогне у нашој беди и невољи!“

Оно срце, које се у свом судском звању, на многе овако сличне случајеве и трагедије није потресло и умилостивило, сад га савлада и би милостиво. Душу му обузме осећај сажаљења, на очи му сузе пођу и уморан оде у своју собу. Није могао да спава. Целу ноћ кривио је самог себе, што је до сада тако себичњачки живот проводио.

Уставши ујутру, нека одлука умириваше му савест. Једва је чекао да сване и јако се обрадовао, када му стара послужавка зауца на врати.

Журећи и узбуђено, не марећи ни за доручак, обуче хаљине и отиде на пи-

јацу. Нека мирноћа и благо осећање обузме му душу особито када је идући из дућана у дућан, пазарио пуну мараму дечијих хаљина, хране и играчака, и пошао кући. Сврне и исплати домаћину погодишњу кирију за спроту удовицу, и чекаше весео и задовољан бадње вече, а међутим је једнако намештао ове пртљанге, а играчке дечије вешао на божићње дрво, које је сам спремно.

Кад је бадње-вече приспело и Христос по земљи пошао, што деца веле, стари судица премисљаше, како би он своје божићне поклоне на одређено место однео и наместио.

Старој служавци преда хаљине и јело, он пак сâм узме божићње дрво пазећи, да се како год не поремети оно, што је тако лепо удесио.

Као какав крадљивац ишао је лагано по ходнику, да га нико не осети, али бадава његове старе ноге не беху тако лаке као у анђела. Љутито се врати натраг и навуче папуче, да се не чује лупа од ципела.

Срце му је од узбуђења куцало. Једва једном стигне до врата. Погледа кроз завесе унутра. У кухињи беше мрачно, а у соби испред распећа Христова молила се Богу удовица, загрливши своју децу.

Врло пажљиво, да се није ни чуло, отвори врата. Ногама потражи празно и згодно место и тада спусти доле божићње дрво а поред њега метне поклоне.

Брзо упали свеће на дрвету, повуче једно мало звонце и једним кораком врати се натраг у мрачан ходник.

На глас звонцета удовица се сва стресе и склопљених руку пође према светлости, које њој изгледаше, као да Бог засија. Оно, што је мало пре искрено молила од свевишњег творца небеског, ево јој се све то створи пред очима, које као да је с неба пало.

Док је стара удовица од радости молитве слала горе на висину у знак захвалности, и док су деца неколико тренутака уживала божићне радости, дотле је господин С... судица кроз завесе посматрао радост ове сироте, али побожне породице и уживаше у награди милосрђа и тек

сада виде, како је Богу угодно дело учинио и да му ово беше најрадоснији Божић у животу његову. Јер св. писмо

вели: „Блажени милостиви, они ће бити помиловани“.

Баја, 1905.

Превео: Душан.

Рад добротворних задруга Српкиња.

Нови Сад.

Добротворна Задруга Српкиња Новосаткиња имала је 31. окт. (13. нов.) о. г, своју одборску седницу, под председништвом своје начелнице, г-ђе Јулке Радовановићке. — Ову прилику је одбор употребио, те је честитао своје перовођи Арк. Варађанину пријем дипломе признања, којим га је одликовао Школски Савет, а по том је известио перовођа одбор, да је на молбу г. Милана А. Милићевића из Дољ. Лапца послао друштвена правила рад угледа, јер и он намерава тамо основати сличну задругу. Известио је, да је приспео позив на забаву бос. петровачке Добротворне Задруге за 14. (27.) окт. о. г. која се приређује тамо у корист подизања срп. жен. раденичке школе. Даље извештава, да је на позив послао рачунски извештај од прошле 1904. г. фирми »Таушки и синови« у Пожун и све се узело на знање. На молбу подузимача за подизање зграде за забавиште, Манојла Петљанског, решено је, да задруга уметне стакла у прозоре за забавиште. — Поводом тим, што забавиште није још довршено, умолио се месни школ. одбор, да распусти забавиште још за 14 дана. — Председница је пријавила, да је чланица и бивша одборкиња, г-ђа Катица Манојловић послала друштву 50 круна у спомен своје пок. мужу Данилу (Данчики) Манојловићу, које се узело са захвалом на знање а јавно је већ изречена захвала у друштвеном листу »Женски Свет«. — У овој је седници решено још, да се други дан православног Божића приреди у дворници »Царице Јелисавете« друштвена забава у корист друштвене благајне и то играња с томболом. За томболу ће прилагати предмете саме чланице друштвене на молбу одбора. Остало ће удесити нарочити подбор. — На молбу овдашњег грађанина Јоце Ковачевића, коме се жена поболела, дата је припомоћ од 20 круна као свагдашња потпора, а тако исто одређено је за шест зимних месеци по 10 круна потпоре оболелој учитељици и бившој друштвеној питомици Софији Гргуровој, да оде у топлије крајеве, да своје здравље опорави. — Пријављена је и примљена за чланицу од идуће 1906. год. г-ђа Рава Шнел рођ. Зрнићева.

Суботица.

30. октобра о. г. држала је Добротворна Задруга Српкиња у Суботици своју редовну скупштинску седницу под председништвом своје потпредседнице Мице

Ј. Радића. На овој скупштинској седници присутне беху: Мила Р. Араџка, Јулка Димитријевићка, Маца П. Крунајска, Кристина Лешедаш, Олга Стојковићка, Катица пл. Суботићка, Јозефина пл. Тесачка, Кристина Димитријевићка, Софија Ашанацковићка, Савета Ђурђевић, Марија Коњовићка, Јерина Лазарева, Даринка Манојловићка, Марија Огњанова, Олга Огњанова, Милка Поповићка, Анка Радосављевић, Софија Огњанова, Ката Сегединчева и Јелена Сувајчићка редовне чланице, др. Јован Манојловић благајник и тајник. — Пошто је потпредседница констатовала, да је од 59 редовних чланица присутна 21 чланица, дакле једна трећина, које у смислу друштвених правила могу доносити правоваљане одлуке, то отвара седницу те позива скупштину, да одреди три чланице за оверовљење скупштинског записника. — За оверовљење записника скупштина је одредила: Анку Радосављевићеву, Софију Ашанацковићку и Марију Коњовићку. Затим је скупштина узела са одобрењем на знање, да је надзорни одбор прегледао и у реду нашао задружну благајну. — Утврђен је прорачун за годину 1906. по коме би благајна имала примити 1280 К, од чега би се у смислу правила употребило 270 К на умножавање капитала, а издало би се 350 К на испомагање ваљаних ученица, 350 К на милостињу сиротињи, на друге просветне цели 80 К, на тискарије 80 К, на послугу 60 К и на непредвиђене трошкове 90 К. — Узет је на знање, да је задружна питомица Марија Букурова на крају 1904./5. шк. године положила испит учит. оспособљења на учит. школи у Сомбору са врлодобрим успехом, а тако исто да су и остале питомице у наукама добро успеваале и добро се владале. На 1905./6. шк. годину подарено је: Милицы Цурнић приправници држ. учит. школе у Суботици 100 К, Миленци Прициној ученици грађанске школе 80 К, Марији Зарић слушатељки једногодишњег трговачког течаја у Сегедину 100 К; — даље је скупштина одредила на годину дана 8 К месечно почев од септембра о. г. Вукосави *Срелић* да изучи занат зготовљавање женских шешира, а Видосави *Гердец* из Вршца доделила је 100 К, да јој се тиме помогне, да се избрази у уметничком певању на бечком конзерваторијуму. — Скупштина је одлучила, да се упише за члана оснивача »Слоге«, удружења бивших ученика срп. вел. гимназије у Н. Саду, са прилогом од 50 К и прихватила је предлог Српкиња Панчевкиња у ствари размештања женске деце.

Г Л А С Н И К.

Педесетогодишња прослава. Његова Светост, српски патријарх, г. г. *Георгије Бранковић*, прославиће о св. Николи о. г. педесетогодишњицу од како је ступио у свештенички чин. У част те славе, изабрала га је сомборска сл. кр. варош за свог *почасног члана*, што је половину тога времена провео у Сомбору као прота, и што је о свом трошку подигао зграду српске мушке учитељске школе, која украшава варош. На тај дан доћи ће многи поштовачи и пријатељи, да честита Његовој Светости ту прославу. Тој честитци придружиће се и Добротворна Задруга Српкиња Новосаткиња.

Књижнице за омладину. У последње доба почеле се оснивати по нашим већим местима књижнице (библиотеке) за нашу омладину, особито ону, што се учи на занатима. Таку је књижницу основао скорим и у Баји вредни и ваљани парох, г. Милутин *Григоријевић* поглавито за српске шегрте, што се тамо уче. Тој књижници је поклонио 75 комада и познати пријатељ омладине г. А. Пајевић, књижар из Нов. Сада. На ту цел је поклонио г. А. Пајевић и „Привреднику“ у Загреб велик број књижница, а дала је и Матица Српска истом друштву 400 ком. свога издања књига за народ, да се растуре по местима, где има већи број српских шегрта.

Лепи примери за углед. У сватовима г-ђице Катице *Ковачевићеве* у Нов. Саду, о којој се у овом листу спомиње, одрекоше се уобичајеног букета, а у корист привредног одељења Новосадаке Трговачке Омладине г-ђице: *Рава и Милица Ивковићева*, *Дафина и Зорка Михајловићеве*, *Анђелка Поповићева*, *Ванда пл. Сирашмировићева* и *Марта Хиршова* те скупиле међусобом 41 круну и дадоше поменутој цели. Две последње дале су по 10 К.; прве три по 5 К., а остале две по 3 К.

У *Модричу* (у Босни) порушена је црква од земљотреса још пре дванаест година; али народ спрема, а општина сирота и мала није могла наново да подигне свој свети храм. И сад се 1. октобра о. г. састану у школи саме Српкиње девојке да се договоре, како ће помоћи, да се подигне црква и решише: да свака изради по један комад ручног рада и на том да извезе име оног родољуба, коме мисли послати то на дар а око имена ће бити извезене речи: „за прилог српској цркви у Модричу“ и одмах су ту приложиле радова у вредности од 1000 круна, те поделиле, коме ће која слати и чије име вести. Неће на овом остати, веле, него ће и даље радити и родољубима слати. Ово је заиста похвално! Ето, како могу и Српкиње да раде за своју цркву и школу.

Срби и Српкиње у Америци. Код Срба у Америци иде на боље. Пре четир године основали су Срби у Америци свој Савез у Њујорку, под насловом: „*Српски Православни Савез Србобран*“. Ове године су имали своју четврту годишњу скупштину у којој су решили, да *пети новчано пошпомаже тамо све српске православне цркве и школе*, и по томе су већ ове године дали нешто прилога српској православној цркви у Чикагу и јединој српској правосл. школи у Сан-Франциско. Надамо се, да ће тај пут омогућити, да се тамо подигну цркве и школе, где је год више Српства на окупу, те да на тај начин не пропадне за народ ни оно, што се, хлеба ради, оцепи од свога стабла и вине у туђину за заслугом.

У *Фресну* (близу Сан-Франциска) установили су Срби своју црквену општину и уписало се у њој до сад 102 члана, а целим је, да слошке пораде, да се подигне тамо српска црква и школа.

У *Бјуше* положили су Срби 22. октобра о. г. већ темељ својој новој цркви на свечан начин.

Добротворна Задруга Српкиња у Сан-Франциску приредила је 30. новембра о. г. забаву с *игранком* у корист своје благајне. Ова задруга има 37 чланица, па су у првом овом састанку решиле, да оснују у Сан-Франциску српску школу, која од априла о. г. већ постоји. Као леп пример одушевљења њиховог наводимо им овде и имена: Г-ђе: С. Анђелића, П. Геруновића, Е. Драгомановића, С. Шимрак, Е. Врчевића, О. Поповића, К. Јовановића, С. Матковића, Г. Милановића, Г. Радуловића. Г. Матула, Љ. Русп, З. Мандића, Е. Вукановића, Ђ. Ђала, М. Ђуда, А. Сетенчића, Е. Станишића, М. Јанковића, Е. Јанковића, Д. Томановића, Олга Зеновића, Н. Радонића, С. Томановића, З. Вулића, А. Вукосављевића и г-ђица *Дабовића*, све из Сан-Франциска; даље: г-ђе Е. Радуловића, Е. Медиговића, С. Анђус, М. Нобиле, М. Вукотића, М. Ђурића. Н. Мандића и г-ђица *Ј. Суђић*, све из Бизба Аризона; — даље: г-ђа Ђ. Јововића из Фресна (Калифорнија) и г-ђа: С. Лукетића из Мексика.

У *Чикагу* се основало и српско позоришно друштво, под управом г. Мирка *Сувајића* и већ је отпочело тамо своје представе са „Граничарима“. Има их до сад 20 чланова у друштву. Колико нам је познато излазе тамо *пет српских листова*: Слобода, Српска Независност, Српска Стража, Србин Црногорац и Српски Родољуб, а излазио је до скоро и лист „Србин“. Прва четир листа добијамо у замену и из њих и вади-мо ове податке.

Г. Лука *Ђеловић*, трговац београдски а ро-

дом из Требиња (Херцеговина), о ком смо у прошлом броју јавили, да је доживотно оставио да се сваке године по 2000 круна даје на београдски универзитет обдарио је и српску православну цркву у свом родном месту са 10.000 К, да се отуда подигну звона на тој новој цркви.

Забаве. Добротворна Задруга Српкиња Белоцркванкиња приредила је 5. (18.) новембра о. г. *вечерњу забаву с игранком*, од које ће се половина чистог прихода одредити на подизање санаторијума у Спги (Prinzenthal). На овој забави суделовали су г-ђе: Милица Радосављевићка и других десет госпођица и десет младих људи.

Српска омладина у Башањи на Моришу, приредила је 12. (25.) новембра о. г. дилетанску представу с игранком, у корист новоосноване Добротворне Задруге Српкиња у Батањи. Представљаће се „Циганин“ од Сиглигетија. Чим се у тој крајној тачци нашег Српства у Угарској појавила женска задруга, ево се одмах појавила за њом и српска земљорадничка задруга и српска омладина, па ће доћи за њима и друге српске установе, ако Бог да!

Друштво *Српских Сесшара*, у Београду приредило је забаву у корист Калабреза. Та је забава ванредно лепо посећена била. Присуствовао је сам краљ Петар, а пало је чистих 4000 динара, те се тако тим начином српски народ колико толико одужио браћи Талијанима, који су у рату за ослобођење 1878. учинили Србији знатне услуге својим добровољцима и прилозима „Црвеном Крсту“.

Доброшворна Задруга Српкиња у Гостићу, приредила је беседу с игранком на Аранђеловдан о. г. уз суделовање српског црквеног певачког друштва. Забава је била врло лепо посећена и на њој је држао леп говор о улози женскиња у културном животу професор Стева *Маленковић*. Ова је забава донела тој задрузи поред моралне и лепе материјалне асне. Пало је благајни чистих 317 круна, што је за ону малену српску општину знатан прилог.

Доброшворна Задруга Српкиња у Сомбору, прославила је на Ваведеније, 21. нов. о. г. своје *крсно име*, а у вече је истог дана приредила *забаву с томболом*. У очи Ваведенија раздавано је одело сиротој школ. деци; на дан Ваведенија свећена је водица и резао се славски колач; у вече забава с томболом, а сутра дан приређен је парастос умрлим чланицама.

Доброшворна Задруга Српкиња у Вршцу, приредила је на божићне покладе заједничку *вечеру с игранком* а чист приход од тога наменула је за одело сироте школске деце.

Доброшворна Задруга Српкиња Новосаткиња, приређује *игранку с томболом*, други дан божића 26. децембра (8. јануара 1906.) о. г. у дворани „Царице Јелисавете“ у корист своје благајне. За томболу ће прилагати предмете саме чланице. За ову ће забаву изићи посебни позиви.

Српско православно цркв. певачко друштво „Св. Сава“, у Фочи приредило је у корист своје благајне забаву с игранком.

Корнелија Ракићева, питомица Добротворне Задруге Српкиња Новосаткиња промовисана је у Будимпешти 26. новембра (9. дец.) о. г. за доктора целокупне медицине и настаниће се овде у Нов. Саду као први српски женски лекар. Живела!

Г-ђица **Бојана Стефановићева** из Вел. Кипиде промовисана је на будимпештанском универзитету за доктора медицине. Честитамо!

Унапређен. Перовођа Добротворне Задруге Српкиња у Вршцу, г. Стеван *Николић*, архиђакон, произведен је на Аранђеловдан о. г. у манастиру Месићу, за синђела. Срећно!

Принцеза Јелена вратила се у Београд 21. новембра о. г. у пратњи дворског маршала Чолак-Аншића, из Италије и Црне Горе, куда је ишла да посети своју тетку Краљицу Јелену и деда Кнеза Николу.

Српска црква у Прилипу. Од десет година овамо тражили су Срби православне вере из престонице Краљевића Марка, из бела Прилипа, да им се дозволи, да подигну себи богомољу и једва им се лане дозволило, те су је подигли и 3. новембра о. г. осветили и прву св. литургију у њој одслужили. Народ је сав радостан и искупио се сав тога дана у цркву не само из Прилипа него и из целе околине и учествовао је у тој побожној светковини. Цео Прилип је био тога дана као свечар. Црква је посвећена св. велико-мученику Ђорђу.

Одело сиротој школ. деци раздала је панчевачка црквена општина 9. (22.) нов. о. г. из заклада намењених овој цели. Одело је раздато свечаним начином у св. савској општинској дворани од самог председника општинског г. дра Паје *Марјановића*. Раздато је одела за 50 деचाка и 44 девојчице, уз то: 56 пари чизама и 44 пара ципела, а то све представља вредност од 1138 круна 88 пот.

Лепа пажња према добротвору. У Бос. Крупи уселио се скорим познати тамошњи добротвор Марко Добровић са својом супругом Аном у нову своју кућу. Том приликом поздравили су их корпоративно срп. православни црквено-школски одбор и у знак свога поштовања и признања поклонили су им велику слику „Таковски Устанак“. Добротворе је та пажња пријатно дирнула.

Умировљена. С 1. децембром о. г. по н. к. умировљена је гђа Катарина *Петковићка*, заслужна учитељица на панчевачкој срп. вишој девојачкој школи. Она је отпочела свој учитељски рад са том школом и вршила је на њој своју учитељску дужност најсавесније пуних тридесет и једну годину дана. 17. (30.) новембра о. г. опростила се од школе, од ученица, колега и општине на дирљив начин. Ученице су јој предале венац свежа цвећа са тробојком у знак

своје љубави и поштовања. У име општине опростио се с њоме др. Стева *Јовановић*, председник месн. школ. одбора, а у име колега опростио се управитељ исте срп. више девој. школе, г. Милан *Мандровић*. Гђа Петковићка била је увек права мати школској дечици и зато су је ученице вазда љубиле и поштовале. Успомена на њу и њен рад остаће међу свима, који су је познавали, мила и драга. Нека је Бог поживи још дуго!

Симо Матавуљ, наш одлични књижевник и приповедач држао је, у Београду о св. Аранђелу о. г. као академик, свој приступни говор о значају и развиту приповедака у нас и за тим је читао своју најновију приповетку. Многобројна и отмена публика саслушала је врло пажљиво говор овог нашег великог и ученог писца и поздравила га је бурним усклицима: живео!

Југословенски књижевници и новинари, састали се 6. (19.) новембра о. г. у Београду, да се саветују о заједничком раду за међусобно познавање и морално унапређивање јужних Словена.

Освећење српског забавишта у Н. Саду. Овдашње једино српско православно забавиште налазило се од постанка свога, а то је од 1892. године у приватном здању под најам. То место није одговарало потреби оваког завода, те су и државне и вероисповедне школске власти јако наваљивале, да се за забавиште нађе друго и сходније место, али се према скученим варошким просторијама није могло никако да нађе за то друго, згодније приватно место. Међутим државне власти попретише већ да ће затворити забавиште, а наше власти наредише, да се има одма приступити градњи српског забавишта. У исто доба запала је наша црквена општина у новчане терете око обнове св. саборне цркве, те није могла да узме на себе и терет око зидања новог забавишта и онда се понуди општини Добротворна Задруга Српкиња Новосаткиња, да она о свом трошку спреми забавиште у св. николајевској порти од општинске шупе, па да ту, где је и основна и срп. виша дев. школа и где има довољно простора за забавиште, сместе и овај српски завод. Општина то дозволи и наша автономна власт одобри и Задруга Српкиња изведе ту лепу мисао на задовољство свију претпостављених, утрошивши у то 2200 круна.

Јуче у недељу 27. новембра (10. део. ц.) г. после св. литургије освећено је то ново забавиште на свечан начин од проте г. Милана *Ђурића* у присуности целог одбора женске задруге, месног школ. одбора, срп. више дев. школе и многих других грађана. Женски одбор је спремио том приликом и мало напитка са закуском за госте и децу.

На овај начин смештени су сад — осим гимназије — сви наши овд. народни наставни заводи у св. николајевској порти и сад имамо ту дневно на окупу 7—800 наше деце.

Забавиште ће се отпочети поново после кратког прекида, у четвртак 1. (14.) децембра о. г.

Четрдесетгодишњица. У четвртак, 17. (30.) новембра о. г., прославио је своју 40-годишњицу г. *Александар Коњевић*, бачко-брестовачки учитељ. Исти служи од 18. (30.) новембра 1865. г. непрекидно у Бачком Брестовцу, близу Сомбора. Ово је једини учитељ у митрополији српској, који је седно као председник у својој црквеној општини, поред тога још као врстан, савестан и вредан учитељ. И на тај дан, баш кад је навршио равно 40 година своје службе, приредили су му његова црквена општина и његови савругови, учитељи из околине, лепу славу. — Господин Стеван *Арсеновић*, као најстарији члан сомборског среског учитељског збора, сазвао је за тај дан у Брестовац управну седницу, те да поздраве свога председничког заменика *Александра Коњевића*, а општина је приредила у св. цркви благодарење, које је пред многобројним народом одслужено из почасте катихета сомборске учитељске школе, г. Стеван пл. *Сирашмировић*. После црквеног обреда искупио се сав народ и ученици у српску основну народну школу и кад је изасланство довело слављеника у дупком пуну дворану, поздрављен је општим ускликом: живео! Чим се утишали усклици, поздрави слављеника лепим изразима, пуним похвале на његов учитељски рад главни школ. референт, г. Ђорђе *Поповић*, који је на новинарски позив дошао да ода пошту једном заслужном трудбенику школе и просвете народне. За њим се ређали поздрави од г. *С. Арсеновића*, учитеља сомборског, у име среског учит. збора, од председника црквене општине и председника месн. школ. одбора, као месних школ. власти, од једног старог ђака, који има данас у тој школи своје унуче, од председника срп. учитељског конвикта, г. Арк. *Вараћанина*, као управном члану конвикта од поглаварства политичне општине, од месне рим.-кат. и јеврејске општине, као и од колега ових вероисповеди. Назад су га поздравили ученици и ученице и предали му у знак своје љубави и поштовања по један венац свежа цвећа. Ова лепа пажња и ово свестрано поштовање гануло је слављеника до суза и захвално се свима у неколико топлих речи, рекавши: кад осећаји говоре, речи ћуте.

После ових поздрава прешло се у собе учитељеве, те се и тамо уз чашу пива и ракије продужили поздрави појединих пријатеља и поштовалаца слављеникових. У један сат по подне приређен је у великој гостиници заједнички леп и богат ручак, на коме је учествовало преко 60 особа. Ту се продужили поздрави у српским и мађарским наздравницама, које су изазивале одушевљене усклике: „живео!“ и пропраћене су од реда са „многаја љета“. Здравнице су одаване и осталим гостима и многе су поред „многаја љета“ зачињене лепом српском песмом, у којима се одликовала својим умилним гласом млада учите-

лица стапарска, гђица Ружа *Мрђенова*. Ручак је трајао до 6 сати у вече, а весеље се продужило с вечером у ужем пријатељском кругу у дому самог слављеника. О вечери су придобили још неки пријатељи слављеникови из Сомбора и околине.

Цела ова прослава учинила је не само на слављеника, него и на општинаре и на грађанство врло пријатан утисак, јер је одзив са стране био леп, особито је велик утисак имало присуство главног школ. референта, г. Ђорђа *Поповића* као највишег автономног чиновника нашег просветног живота, а пријатно је утицало на слављеника и грађанство му и та околност, што се ту нашли поред катихете сомборске учит. школе г. Стевана пл. *Страшимировића* и управитељ срп. више дев. школе у Сомбору, председник срп. учитељског конвикта и десетак представника учитељског збора новосадског и сомборског протопопијата. Осим поменутих личних поздрава примио је слављеник тога дана преко 30 брзојавних и писмених поздрава.

Ми се радујемо, што у своме кругу имамо још живих и тако одличних примера старих поборника народне просвете, којима се школа и народ дичити и поносити могу и довикујемо и са своје стране слављенику: Живео! и послужио народу своме још много година тако успешно и напредно као и досад!

Верени и венчани. У недељу 6. (19.) нов. о. г. венчала се овде у св. саборној цркви поћерка г. др. Стеве Малешевића и супруге му Катице, гђица Јулка *Рунићева* с госп. Федором *Поповићем*, поседником и сином пок. Јелене Поповићке, добротворке из Загреба.

У недељу 13. (26.) новембра о. г. венчала се овде у св. алмашкој цркви гђица Катица *Ковачевићева*, ћерка пок. Емила Ковачевића бележника са г. Јованом *Вучковићем*, овдашњим књиговођом срп. трговачког удружења.

Гђица Мара *Страшимировићева* из Срем. Карловаца, сестра катихете сомборске учитељске школе, венчала се у четвртак 27. октобра (9. нов.) о. г. с опште поштованим и далеко познатим добричином Лазом *Обреновићем*, великим бележником карловачким.

Гђица Милева *Станојевићева*, ћерка г. Симе Станојевића одавде, венчала се 10. (23.) новембра о. г. с г. Властимиром *Земановићем*, електро-техничаром из Београда. Венчање се обавило у Београду.

Гђица Ружица *Јовановићева* из Вршца верила се с г. Богданом *Ж. Ђурђевићем* нашим пријатељем, учитељем и кандидатом филозофије и педагогије, уредником „Учитељског Календара“ из Земуна.

Гђица Милева *Огризовићева*, учитељица и наша сарадница из Госпића, венчала се с госп. Стеваном М. *Бребериним* кр. судским приставом из Преграда.

Срећно и дуговечно било свима!

Дароватељке. Срп. православна црквена општина у *Рогатици* (Босна) добила је лепа три дара и то од:

1. *Стојана и Анђе Пејановића* из места кућу с вртом у вредности од 2000 круна;

2. *Сшаке уд. Субошић рођ. Калајчић* из места, кућу с вртом у вредности од 500 К;

3. *Спасеније уд. Кочовић рођ. Обреновић* из Лужнице, кућу с ораницом у вредности од 500 К.

Ове ће некретнине уживати дародавци до своје смрти, а по том прелазе у својину општинску а за цели своје српске осн. нар. школе. Из овог се види, како и неписмен наш свет у Босни и Херцеговини радо помаже своју школу и цркву.

Нова ђачка трпеза. У Срем. Карловцима поред два конвикта (манастирског и свештеничког) и поред „Благодјејанија“, које је за гимназисте и богослове основао покојни патријарх Стратимировић, основала је гимназијска колегија ове године и *ђачку трпезу* и 1. новембра о. г. по н. к. је отворена и отпочета. На тој се трпези издржавају данас 42 добра и сирота ученика гимназијска о трошку прихода, који долазе са школских забава и једног дела ушенине. Тако су сада збринуте материјално сви добри и сироти ђаци карловачке гимназије. Рачунамо, да ће на ту цел прилагати и други добри људи и задруге, јер је тај начин добротворства много подеснији, него подизање штипендије. Са штипендијом се помогне један или два ђака, а овако се испомажу по 40—50 ђака.

ЧИТУЉА.

† **Љубица удова Мудринска**, супруга пок. Рацка Мудринског, поседника сентомашког, наша стална претплатница од постанка листа, упокојила се 24. новембра о. г. у својој 67. години живота овде код сестре, гђе Јелисавете Марковић-Финас, наше многогодишње прегледачице друштвених рачуна. Покојница беше ваљана Српкиња и у сваком погледу честита и добра жена. Бог да јој душу прости!

† **Јулијана удова Хаџи-Стојановић рођ. пл. Остојић**, поседница из Нове Градишке, а наша многогодишња претплатница, упокојила се у Загребу после дуге и тешке болести 9. (22.) новембра о. г. одакле је пренешена 10. (23.) новембра у Нову Градишку и тамо 12. (25.) новембра о. г. сахрањена у срп. православно гробље. За њом тужи брат јој Константин пл. Остојић, ц. и кр. пуковник у миру и многа родбина по сестри Александри Фалви рођ. пл. Остојић. Вечан јој спомен!

† **Евица уд. Ђорђевић**. Наш садруг госп. Мита Ђорђевић, управитељ срп. више девојачке школе у Нов. Саду и браћа му: Јован, Ђока и Пера са сестром Маром Михајловићком, изгубили су 2. (15.) новембра о. г. своју добру матер *Евицу*,

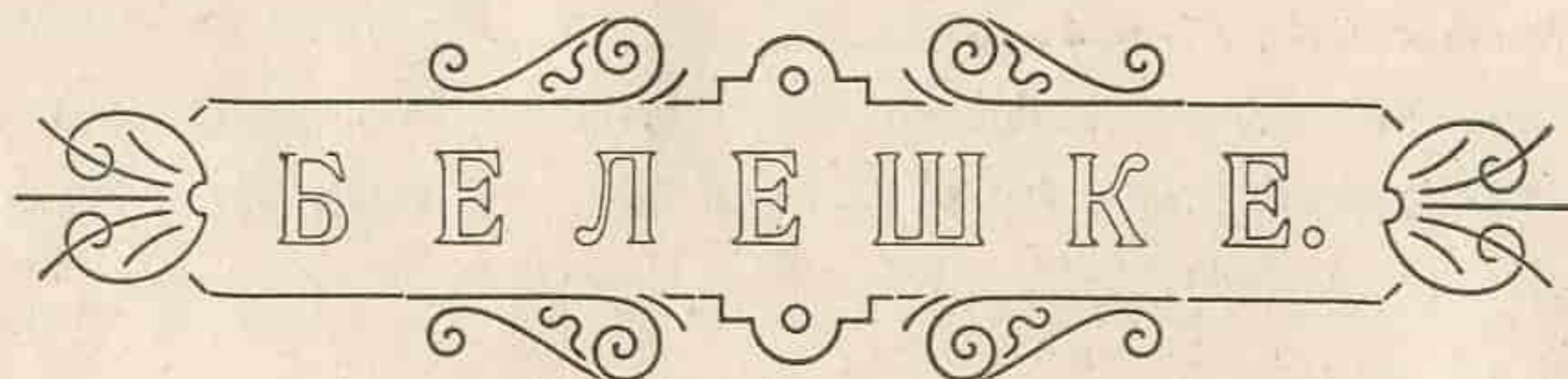
у 72. години живота. Беше то старица врло благе, тихе и питоме нарави, вредна и разборита жена и примерна мати и мајка и свекрва. Бог да јој душу прости!

† **Јелена уд. Пујићка.** Тек накнадно стиже нам из Вел. Бечкерек тужна вест, да се тамо јуна месеца о. г. упокојила одлична Српкиња, *Јелена Пујићка*, удова ц. и кр. капетана Гавре Пујића у 66. години живота. Она је пре 20 година становала у Нов. Саду и кад је своју јединицу ћерку, Милку, удала за финансијског чиновника Первулеска, одсели се с њима у Вел. Бечкерек. Од то доба је она тамо постала чланица Добротворне Задруге Српкиња В. Бечкеречкиња и за сво то време уживала поверење као одборница задружна. Пре две године умре јој тамо јединица ћерка, Милка Первулеско у 39. години живота, и баш од превелике туге оконча и она тако рано и остави незбринуту петоро унучади. Сад баш, кад се срећом удаје најстарије унуче, Олга, и кад би јој требало највише савета и упутства у новом брачном жи-

воту, сад, ето нестале јој добре мајке и бриговође. Но Бог је добар, па ће пружити овој децици заштите и заклона у овој најстаријој сестри и њеном будућем супругу Милесу Стевану, а мајки Јелени нека је вечна успомена!

† **Никола Контић.** Одлични Србин и родољуб, велепоседник у Инђији, Никола Контић, преминуо је напрасно 22. нов. (5. дец.), али је још раније, за сваки случај, наредио, да се његова кућа у Инђији у вредности од 20.000 круна, после смрти му, остави српској православној општини инђиској, да се од прихода њена одржавају и снаже Срби, да се не раселе. Слава му и вечан помен!

† **Васа Стефановић.** Наша многогодишња претплатница, одлична Српкиња, г-ђа Амалија *Недићка* изгубила је 9. (22.) новембра о. г. свога доброг оца, Васу Стефановића, бившег трговца у Старој Молдави, у 73. години живота. За њиме жали, поред кћери и зета му Јоце Недића и остарела супруга Јелисавета Стефановић. Мир костима његовим!

ПРОСВЕТА.

Б О С Н А.

Добротворна Задруга Српкиња у Приједору решила се, да у своме кругу и својим новчаним жртвама оснује тамо српско забавиште.

Ј А П А Н.

У Јапану, у главној вароши Токију, постоји, од три године овамо, женски универзитет са три одсека. У њему се радило и лане за време руско-јапанског рата. Студенткиње већином станују у самом универзитету. Наставнице су већином Енглескиње, а има и Јапанкиња.

ЗА ДОМАЋИЦЕ.

Како дуго да држимо своје музаре? Краве дају све више млека до петог телета, а исто тако бива и млеко све боље до петог телета, а после тог опада и млеко и његова каквоћа. Како се крава почне телити од 2½ до 3 године и после тог сваке године по једанпут, то треба држати краву најдаље до 7 год., па је онда угојити и продати месару, јер ћемо од ње доцније имати само штету. На то треба пазити и кад се крава купује, јер осим тога, што крава после тог доба даје мало млека, још је и та опасност ту, што старије животиње, па наравно и краве, често падају у туберкулу (суву болест), па смо изложени и тој несрећи од њих.

РАЗНО.

Јелена Келер. Педагогија је достигла до данас највиши успех са образовањем *Јелене Келерове*. Ова је девојка рођена у Бостону у Америци слепа и глувонема; достигла је 27. годину живота и доспела је да буде ученица свеучилишта (универзитета). Говори, чита и пише на шест језика; има од ње написаних новинарских чланака, па и песама. Свет се чуди и диви такој појави: а она је, веле, весела и расположена, као да ју је природа обдарила свим чулима.

Одговори уредништва.

Г-ђица Д. П. — Није за штампу.

Гд. М. Ђ. И. Алексинац. — Оно, што би се могло штампати без одговорности пред властима, није добро, а оно друго би било добро, ал се не сме код нас у оваком листу износити. — „Слутња“ ће се употребити згодном приликом.

Позив на претплату.

С овим бројем навршујемо 20. годину опстанка свога, а већ идућим бројем отпочињемо 21. годину рада. Већ сам тај дуг живот нашег листа потврђује, да идемо добром стазом и да смо погодили укус и потребу нашег женског света, те отварамо овим нову претплату за идућу 1906. г.

Нећемо ништа мењати на листу ни правац, ни облик па ни претплату. Остављамо све као што је било и ове прошле 1905. г. само ћемо се потрудити, да му садржина буде што једрија, занимљивија и темељнија, те молимо све наше дојакосње претплатнике, да задрже лист и за идућу годину и да буду добри па да нам и претплату понове још до нове 1906. г. Цена је за целу год. 3 К, за Србију пак 3½ дин., за Америку 1 долар, а за све остале земље 3½ фр. у злату. Претплата се прима само на целу годину, јер ми не можемо водити рачуна са годишњим четвртима.

Имамо на дугу за прошлу годину, а од неких и за две и три године, који су наручили и примали лист, пуно 300 њих па никако да се одуже. Молимо их овим последњи пут, да нам се одуже до Божића нашег, јер који се год дужници не одуже за прошле године, нека не очекују лист за идућу годину. Ми ћемо поново означити

на адреси плавом оловком број 1. 2. или три ш. ј. колико година дугују. Поклонили смо им све бројеве и ослањамо се сад на њихово поштење и њихову правду.

Умољавамо најердачније све дојаконше скупљаче и скупљачице, да нам учине љубав те и за идућу годину покупе и пошљу претплату. Претплатници у Србији могу слати своју претплату преко књижаре Велимира Валожина у Београду, а могу се претплатити и на поштама својим.

Претплата и све друго шаље се на уредништво листа у Нови Сад (Ujvidék).

Уредништво.

Јаван рачун

о забави *Доброшворне Задруге Српкиња Карловкиња држане 8. септембра 1905. године.*

Примање добротворних прилога	219 К 80	пот.
Издавање	131 „ 63 „	
Чист приход	88 К 17	пот.

Добровољне прилоге приложише: По 10 К: Г-ђе Милева удова Гојковић, Катица Бели Марковић. По 8 К: г. Јован Симеоновић-Чокић. По 6 К: Породица Јовановић-Нићифоровић, Васа Пауковић, Коста Милошевић. По 5 К 20 пот.: Даница Јовановић, Мартоношки. По 5 К: Зорка

Новаковић, Даринка Шајковић, Иван Маширевић, Душан Милић, Коста Николић, Лаза Поповић, Манастирска Штампариа. По 4 К: Зорка Поповић, Ката Поповић, Напа Крушедолац, Марија Чобанић, Јелена Поповић-Красојевнић, г-ђе Седер, Виљем Бич, Павле Берихард, Илија Павловић, Мита Коњевнић, Милан Недељковић, Др. Миша Михајловић, Радован Матушевић, Божидар Јеремић. По 3 К 20 пот.: Стева Гргур, Мита Ђорђевић, Сестре Розенцвајг, Максимовић. По 3 К: Стева Вујић. По 2 К 60 пот. г-ђа Јелена Вуцелић. По 2 К: г-ђа Јелена Лазич, Марија Јовановић, Јулка Пантелић, Паулина Маширевић, Ана Геренчевић, Катица Меанџић, Глиша Лазич, Војин Поповић, Васа Вујић, Ђура Геренчевић, Стева Штрасер, Душан Котур, Милвој Белимарковић, Сретомир Ђурић. По 1 К 60 пот.: Станко Мороквански, Маркс Протић, Милан Теодоровић, Стеван Милин. По 1 К 20 пот. Даница Црнојачки. По 1 К: Михајло Прибичевић. Ђаци 17 К 40 пот.

Свима приложницима изричемо овим путем захвалност.

Карловци 1. новембра 1905. год.

Ружица Вујић
благајкиња.

Милева уд. Гојковић,
председница.

Упозорава се

на сљиједећа, уз јамство здрављу нешкодљива
оријентална козметичка средства

која су у источним земљама обљубљена и припозната те својим сигурним дјеловањем придонела познатој љепоти

Х А Р Е М С К И Х Ж Е Н А.

Шекајик (лопоч крем) против пјега и сваке нечистоће лица.

Лејлак суј (вода од нарцисе), којом постаје кожа нежна, глатка и стаје на пут прављењу бора.

Сејале балсам сапун (текући балсамски сапун) најбољи за тоалету: чисти, дезинфицира и освјежује.

Цијене: шекајик крем 2 К., лејлак суј 3 К., сејале балсам сапун 1 К 50 пот., сач јаги 1 К., сачлара махсус суј 2 К. ☒ Омот и поштарина ако се новац унапред пошаље 60 потура, код поузећа 80 пот.

Свакој пошилици приложена је упута у српском језику.

2-14

Наруџбе прима

ЉЕКАРНА „СЛАВИЈА“,
у Бос. Крупи.